

Ytterligare förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget (S2024/00655)

27 mars 2024

Inledning

“Jag välkomnar gärna socialminister Jakob Forssmed (KD) till min och mina barns vardag. Ett aktivitetskort kommer inte mätta varken mina barn eller behovet av ökade kostnader i samhället som gör att barn och ungas grundläggande behov inte tillgodoses”, skrev en medlem i ett av de många frisvaren i Makalösa föräldrars enkät som skickades till riksförbundets medlemmar under november 2023.

Sveriges Makalösa föräldrar tackar för möjligheten att yttra sig över regeringens förslag i promemorian 'Ytterligare förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget.' Sveriges Makalösa Föräldrar (SMF) är en rikstäckande gräsrotsorganisation med lokalföreningar och familjenätverk för och med ensamstående föräldrar och deras barn. Vårt huvuduppdrag är att synliggöra ensamstående föräldrar och deras barn i samhället. Riksförbundet arbetar aktivt för ett jämställt föräldraskap där barnens föräldrar är lika viktiga och barnen ges goda uppväxtvillkor. Gemensamt för medlemmar i Makalösa föräldrar är särlevnad från barnets andra förälder.

Makalösa föräldrar vill utifrån sitt uppdrag lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

Sveriges Makalösa föräldrar delar i stora stycken promemorians problembild och på vilket sätt tilläggsbidraget är till gagn för barnfamiljer som uppstår bostadsbidrag. Men vi vill göra gällande att promemorian inte nog understryker de skriande ekonomiska behov, ekonomiska utsatthet - och därav den sociala utsatthet - som en växande andel av Sveriges barnfamiljer lever under idag. Dessutom är vi bekymrade över att tilläggsbidraget inte kommer de allra fattigaste barnfamiljerna till del, det vill säga familjerna med ekonomiskt bistånd.

Sammanfattningsvis välkomnar Sveriges Makalösa föräldrar förslaget att tilläggsbidraget ska förlängas till december 2024.

Nedan redovisas Makalösa föräldrars synpunkter på promemorian och *tillstyrker* promemorians förslag.

3.3 Det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget förlängs

Förslag: Bostadsbidrag i form av tilläggsbidrag till barnfamiljer ska fortsätta att lämnas t.o.m. den 31 december 2024.

Sveriges makalösa föräldrar *tillstyrker* förslaget, men anser att det är hög tid att se över konstruktionen av bostadsbidraget i syfte att följa den ekonomiska utvecklingen.

När det tillfälliga tilläggsbidraget för sjätte gången i rad förlängs på årsbasis till och med december 2024 ställs många barnfamiljer återigen inför osäkerheten inför 2025. Makalösa föräldrar anser att det tillfälliga tilläggsbidraget kräver en permanent lösning.

Bostadsbidraget var en reform som ursprungligen konstruerades för att motverka trångboddhet och reducera fattigdom. Det är ett av de mest effektiva, träffsäkra men också mest känsliga familjepolitiska instrument som staten har. Bostadsbidraget är en behovsprövad försäkringsförmån som når de allra mest behövande. Bostadsbidraget verkar inkomstutjämnande och bidrar inte till inflationsökning. Däremot tar staten ett allt mindre ansvar för de hushåll som lever i en låg ekonomisk standard. Den fattigdomsreducerande effekten har minskat. Antal berättigade hushåll har mer än halverats på 25 år och bostadsbidraget kvarstår på samma beräkningsnivå sedan 1990-talet. Enligt statistik från Försäkringskassan har antalet hushåll som får bostadsbidrag minskat med mer än en femtedel sedan 2020 och en av förklaringarna är att inkomstgränsen inte har justerats i takt med löneutvecklingen de senaste åren (Hem och Hyra 14/3 2024). Enligt Makalösa föräldrars erfarenhet är det föräldrar med en inkomst mellan 20 000 och 30 000 kronor som har fått ett allt lägre bidrag.

Bostadsbidraget har dessvärre urholkats, försumrats och förlorat sin innebörd. Eftersom utvecklingen har pågått under alltför lång tid har barnfamiljer redan reducerat antal kvadratmeter och tvingas numer trängas i ettor, tvåor och i ett fåtal fall treor, vilket bland annat får konsekvenser för barnens möjlighet att avskilt göra sina läxor och leder till en djup känsla av utanförskap. Det borde inte vara förenligt med Barnkonventionens artikel 26 och 27 som handlar om en skälig levnadsstandard för att trygga barns rätt till utveckling. Eftersom en genomsnittlig barnfamilj i Makalösa föräldrar redan slår i taket för vilken hyra de kan beviljas bostadsbidrag för, så har hyreshöjningarna inte genererat en enda krona mer i bostadsbidrag. Maxhyran som utgör bostadsbidragets beräkningsunderlag för en ensamstående med två barn är fortfarande 5 900 kronor. För att motverka trångboddhet borde statens ambition vara att en barnfamilj med en förälder och två barn åtminstone ska bo

i en trerumslägenhet. Snitthyran för en trerumslägenhet är dock 8500 kronor under 2024 (uppräknings med 5% utifrån statistik från SCB 2023).

För barnfamiljer inom Makalösa föräldrar är det inte längre möjligt att minska sina bostadsutgifter, särskilt inte när köerna till hyresrätter ringlar årslånga och nyproducerade bostäder är utom räckhåll för de allra mest ekonomiskt utsatta. Kronofogdemyndigheten har rapporterat att antal vräkningar av barnfamiljer ökade 2023 och regeringen konstaterade i februari att arbetslösheten har stigit till 8 % och väntas stiga ytterligare under 2024. Det är barnfamiljer utan ekonomiska marginaler som drabbas värst av konjunkturen.

Sverige kan återigen bli ett land där barnfamiljer som lever i fattigdom inte kan lyftas ur den, utan snarare fastnar i låg ekonomisk standard och i många fall skuldsätts över lång tid. Att barnfamiljer inom Makalösa föräldrar skuldsätter sig för att ha råd att köpa mat, visade inte minst riksförbundets enkät från vintern 2023 där 40% av respondenterna svarade att de senaste åren har behövt att låna pengar för att bekosta mat och boende. För 70% av de svarande hade behoven ökat under 2023.

Makalösa föräldrar anser att konstruktionen av bostadsbidraget bör ses över i sin helhet för att följa den ekonomiska utvecklingen, och därmed undvika fasta variabler som inte ändras över tid. Exempelvis är hyrestaket för lågt. Det har varit samma i 30 år, samtidigt som hyresnivåerna har fördubblats. Dessutom landade snitthöjningen för 2024 i de avslutade hyresförhandlingarna på 5,18 % (Hem och Hyra 20/3 2024). Det innebär att landets mest ekonomiskt utsatta familjer under 2024 har fått en ökad bostadsutgift på mer än 5 procent.

Mat, bostads- och hyreskostnader äter upp den 40- procentiga höjningen

Förra året höjdes det tillfälliga tilläggsbidraget från 25% till 40% av bostadsbidraget. Höjningen var välkommen men Makalösa föräldrar ansåg (Svar på remiss S2023/01136) att den 40-procentiga höjningen inte räckte. För den genomsnittliga medlemmen i Makalösa föräldrar, det vill säga en ensamstående förälder med två barn och en månadsinkomst på 20 000 kronor, är det ordinarie bostadsbidraget 2 600 kronor. Familjens matkostnader hade 2023 enligt Konsumentverkets beräkningar (en vuxen, ett barn 15 år samt ett barn 11 år) ökat med 1 408 kronor per månad. Höjningen på 40 procent innebar 1 040 kronor mer i månaden för familjen. Det innebar 2023 att familjen saknade täckning för sina ökade matkostnader med 368 kronor per månad. Enligt 2024 års beräkningar från Konsumentverket har matkostnaderna ökat ännu mer. Därmed saknar den genomsnittliga medlemmen i Makalösa föräldrar täckning för sina matkostnader med ytterligare 700 kronor per månad under 2024. Vi konstaterar att den 40- procentiga höjningen inte täcker ens hälften av de ökade matkostnaderna.

I Makalösa föräldrars enkät från december 2023 svarade nästan 40% att de inte går inte regelbundet till tandläkaren av ekonomiska skäl. Nästan 30% av föräldrarnas barn är oroliga

för familjens ekonomi och över 70% av de svarande är stressade över sin ekonomi. Dessutom har över 50% har varit sjukskrivna på grund av stressrelaterade sjukdomar. Att ständigt leva med ekonomisk stress över familjens ekonomi leder till utmattning.

Därför förordar Makalösa föräldrar en ytterligare höjning av det tillfälliga tilläggsbidraget.

4.7 Konsekvenser för kommunerna

Bedömning: En förlängning av tilläggsbidraget till barnhushåll med bostadsbidrag enligt förslaget beräknas uppgå till 650 miljoner kronor. För hushåll som samtidigt får ekonomiskt bistånd från sin kommun kommer ett höjt bostadsbidrag att leda till att det ekonomiska biståndet sänks i motsvarande grad.

Makalösa föräldrar *delar inte* promemorians bedömning. Vi är snarare bekymrade över att tilläggsbidraget inte kommer de allra fattigaste barnfamiljerna till del, det vill säga familjerna med ekonomiskt bistånd. För dessa familjer räknas det extra bidraget som inkomst i så gott som alla Sveriges kommuner och mellanskillnaden leder inte till högre disponibel inkomst för hushållen. Enligt lydelsen i promemorian innebär ett höjt bostadsbidrag en minskad utgift för kommunernas ekonomiska bistånd. Förmånen används därmed som ett extra statsbidrag, i stället för att hjälpa de allra mest utsatta barnfamiljerna.

Därför anser Makalösa föräldrar att en regeländring ska införas så att det tillfälliga tilläggsbidraget ska undantas från att räknas som inkomst.

Lund 2024-03-27

Christina Olsson, generalsekreterare Makalösa föräldrar